

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei
christianae capita illustrantium: indice quadruplici
instructum post editiones 5 revisum, iam septimo
recusum**

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Articvlvs V.

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

dæos aggressi sunt, eorumque politiam funditus sustulerunt. Adi Josephum de bello Judaico.

JUDAS ET JUDÆI.

1511. *Absolon & Achitophel contra Davidem conspirarunt*, 2. Sam. 15. v. 31. *Absolon* Judas est, qui pacis & pietatis autor videri voluit, Matth. 26. vers. 9 10. sed Dominus hypocrisin ipsius animadvertit, Joh. 2. v. 25. cap. 12. v. 6. hinc tragico exitu vitam clausit, ut *Absolon*. *Achitophel* concilium Phariseorum notat. Nomen hoc fratrem deficientem designat; Tales fuere Judæi, Pharisei, de quibus conqueri cum Jobo potuit Salvator, Job. 6. v. 15. cap. 19. v. 13. Ipsum denique consilium Phariseorum, non secus ac Achitophelis, longè fuit, sibi ipsis perniciosissimum, Matth. 27. v. 25.

ARTICULUS V.

DE ECCLESIA GENTILIIUM.

GENTILIIUM TYPUS NAAMAN,

2. Reg. 5. cap.

1512. 1. *Respectu servitii*. Naaman enim servivit Regi Assyriæ, qui Diabolum significare potest, cui Gentes servierunt, 1. Cor. 12. v. 2. Galat. 4. v. 8.

2. *Scandalizationis*. Offensus enim fuit mediò illò ablotionis per aquam Jordanis, 2. Reg. 5. v. 12. ita gentes quandoque scandalizata. Græci enim sapientiam quærun, 1. Cor. 1. v. 22.

3. *Incredulitatis*. Noluit enim Naaman credere Elifæo, sed tamen ministris suis credidit, vers. 13. ita per Apostolos maximè fuit, Roman. 13. v. 4. Evangelium propagatum inter gentes.

Xx 4

4. Mun-

4. *Mandationis*. Naaman aquis Jordanis mundatus à lepra, v.14. Ita per aquas baptismi gentes lotæ, mundatæque sunt, Ephes. 5. v.26. per fidem, Act. 15. vers. 9.

GENTES VOCATÆ.

1513. *Zacheus staturâ parvus in arborem ascendit, Christum vidit*, Luc. 19. v.4. ita gentilis populus meritis parvus, in arborem vitæ conscendit. Spiritus seductu, Christumque verâ fide apprehendit, eundemque ad se invitavit obediendo voci prædicatorum, Act. 13. v.46. Act. 6. v.7.

GENTIUM VOCATIO.

1514. *Fugiens Jacob ab Esau, in Mesopotamiam contendit*, Gen. 28. v.2. Christus in infantia à Judæis in Ægyptum fugit, cum Herodes ejus interfectionem quæreret: Tales Esau vitæ Judæi fuerunt, qui Christum persecuti sunt mille modis. Quapropter in Mesopotamiam gentium abiit, iisque verbum prædicari iussit, Act. 13. v.46.

GENTIUM VOCATIO.

1515. Genes. 9. v.27. *Habitabat Japhet in tentoriis Sem*. Japhet gentiles significare potest, qui in tentoriis habitant. Hæc autem Ecclesiam designat, cujus gentes jam concives facti sunt, Eph. 2. v.19. Hæc sunt tentoria illa, de quibus Dominus ipse, Es. 54. v.2. *Delata locum tentorii tui & pelles tuorum expande, ne parcas: Longos fac funiculos tuos, & clavos tuos consolida, &c.*

GENTIUM VOCATIO

dilata,

1516. *Sara atate jam provecta peperit*, Rom. 4. 19. Sara gentilitatem significare potest, cujus vocatio in extrema ferè mundi tempora rejecta, spirituales filios peperit,

EV-

EVANGELIUM PRIUS JUDÆIS, DEIN

gentibus propositum.

1517. *Ros erat primo in vellere, deinde in areâ, Jud. 6.* Ros Evangelium significare potest, quod prius in vellere fuit, hoc est, ovibus Judæis. Deinde in areâ, hoc est, gentibus fructum verbi facientibus, in areâ extra sanctuarium Judaismi constitutis.

GENTES SIMILES PARALYTICO,

Matth. 9. v. 2.

1518. *Ob subjecti occupationem.* Solet enim Paralysis in toto corpore esse, adeò, ut nullum membrum se movere possit: Talis Ethnicorum in spiritualibus membrum morbus fuit, ubi nullinisi ad injustitiam motus, Rom. 6. v. 19.

2. *Effecti rationem.* Paralysis enim omnem sensum tollit, Fucksius Tom. 2. oper. lib. I. hist. c. 28. Ita gentiles omni sensu rectæ rationis destituti sunt, quando contra naturam peccarunt, Roman. 1. v. 18. Deum non palparunt, Act. 16. v. 27.

GENTES SUNT OLEASTER,

Rom. 11. v. 18. seq.

1519. 1. *Ratione loci,* in quo crescit, amat loca montosa oleaster: Montes vero animi elationem significant, & contumeliam adversus Deum in gentibus fuisse.

2. *Materia, ex qua crescit.* Dicitur enim ex nucleo olivæ crescere. Nucleus olivæ Judæi sunt, in quorum locum, ut defractorum per incredulitatem, gentes substituta.

3. *Succi derivationis.* Succus enim oleastri è radice olivæ derivatur: ita gratia vocationis nostræ è radice olivæ Judæorum, in gentes derivata est.

Xx 5

4. In-

4. *Infitiōnis.* Inferitur oleaster trunco olivæ: sic nos trunco Judæorum infiti sumus, qui fructus non ferebat. Infitus oleaster vim radicis suæ mutat, & ejus, cui infitus est, vires recipit: ita gentes in locum Judæorum substitutæ, Actor. 13. v. 46.

5. *Negata cultura.* Est enim arbor inculta antequam inferatur olivæ: ita gentes incultæ fuerunt, nullam enim vineam inter illas Dominus excoluerat, sicut inter Judæos, Matth. 21. v. 33.

6. *Sterilitatis.* Oleaster enim arbor sterilis est præ olivâ: ita gentes arbores steriles fructibus justitiæ ad gloriam Dei, Philip. 1. v. 11. carentes; fructibus peccati foetæ fuerunt, Rom. 6. v. 21. cap. 8. v. 18. seq.

7. *Amaritudinis.* Oleaster amarus est; ita gentilismus amarus fructus edidit Deo, quem non agnovit.

8. *Foliorum latitudinis.* Oleaster enim folia lata habere dicitur: ita gentes impietatem suam foliis texerunt cæcæ rationis, quæ nihil nisi folium, non solidum fructum præ se ferunt.

ECCLESIA EX JUDÆIS ET gentibus.

1520. Eph. 2. v. 21. *Christus dicitur lapis angularis.* Dicitur autem lapis angularis, quia nempe

1. Angulus duorum parietum est: Alter ex Judæis, alter ex gentibus ædificatus super lapide Christo: Hic lapis nobis prædestinatus electioe, Ephes. 1. v. 4. *Elegit nos in Christo, ante jacta mundi fundamenta.*

2. Excisus ex intemerata conceptione, Luc. 1. v. 35. *Spiritus sanctus obumbrabit tibi.*

3. Politus in passione & cruce, cui tota Christi vita subiecta fuit.

4. Excisus in cruce lateris sanctissimi apertione.

5. In

5. In terram positus, inhumatione, quando in sepulchrum abditus fuit.

6. Repertus tandem in resurrectione.

8. Exaltatus in sublimi ad dextram patris sessione, Psal. 110. v. 1.

GENTILES LOCO JUDÆORUM adsciti.

1521. *Isaac, defunctâ matre, Rebeccam in tabernaculum deduxit, & super morte matris suæ ita consolatus est, Gen. 24, 67. Mater illa Christi defuncta, est Synagoga Judaica, quæ cum Christum vitam & vitam veram sprevit, tanquam putres furculi, & cadaver sepultum inhumatumque, ex tabernaculo ecclesiæ scilicet, à Christo recepta est, & ita consolatus est Redemptor noster, & gaudet super Rebecca gentilitatis suæ.*

GENTILES CHRISTUM RE- ceperunt.

1522. *Simon Cyrenæus crucem Christi portavit, quam Judæi Christo fabricaverant, Matth. 27. v. 32. Iste Simon gentium imago est, qui populus ignorans audiit Dominum, Ps. 18, 45. Simon enim auditorem notat, crucem Christi portavit libentius quàm Judæi, quibus crux offendiculum, 1. Cor. 1, 23. credendo, & quavis legem portare non possent, Evangelium tamen, ut leve jugum, portare recusarunt.*

GENTES DICUNTUR ALIE- næ, Eph. 4. v. 18. c. 2. v. 12.

1523. 1. *Ob Deum alienum Diabolum, quem coluerunt.*

2. *Ob separationem à politia & ceremoniis Mosaicis.*
Vide

Vide Levit. 22. v. 25. Ephel. 2. v. 12. qui verò separatus est è politia, non gaudetejus *κοινωνησῆς*.

3. *Ob peccatorum* enormium multitudinem, quibus à Deo alienati sunt, quem agnoscentes non coluerunt, Rom. 1.

4. *Ob alienationem* à vita, quæ est ex Deo, Eph. 4. v. 18.

5. *Ob inimicitiam* spirituales, cum Deo & Ecclesiæ membris, Coloss. 1. v. 21.

6. *Ob vocationem*: Nam: *Habeo alias oves, quas me adducere oportet*, Joh. 10. v. 16. Aliæ illæ oves erant alienæ gentes,

JUDÆI ET GENTES UNITI.

1524. Ezech. 37. v. 17. seq. *Propheta duas virgas accipere jussus in manu sua, quæ in unam virgam coaluerunt, & unionem tribus Juda cum sociis & tribu Josephi sub uno rege Davide, seruo Domini.*

1. *Adumbrârunt* duæ istæ virgæ ecclesiam ex gentibus & Judæis collectam, quæ divisæ ante, sed in Christo unitæ sunt, qui eas in manu sua habet, in quam omnia ipsi dedit pater, Matth. 28. v. 18. Joh. 3. v. 35.

2. *Duæ hæ Ecclesiæ* in unam coaluerunt, Christo nimirum, capite unico & viti implantatæ, Eph. 2. v. 14. Rom. 11. v. 15. unum ovile factæ sunt; sicut unus est pastor, Joh. 10. v. 16. Gentes etiam purificatæ sunt, Act. 10. v. 15. cap. 11. v. 9. fide, c. 17. v. 9. per Spiritum Sanctum, quem effudit in eas, Act. 10. v. 44. ut non amplius hic sit Judæus vel Græcus aut gentilis.

GENTILES CONVERSI DEO accepti.

1525. *Filius mulieris odiosa non poterat à jure primogenituræ excludi, propter filium mulieris dilectæ*, Deut. 21. v. 15.

v.15. Ita duæ spirituales mulieres Dei, Synagoga & Gentilitas fuerunt; Hujus autem filii, licet odiosæ, credentes in verum primogenitum, Rom. 8. 29. non poterant à jure primogenituræ spiritualis rejici. Nam in vero semine benedicti, benedictionem consequuti, Rom. 9. 7. 8. non ex sanguinibus, sed ex Deo nati, Joh. 1. 13.

UNA ECCLESIA EX GENTIBUS

& Judæis.

1526. Exod. 18. v. 7. & 10. *Jethro & Moses verbapacificæ inter se locuti sunt.* Congressus ille ecclesiæ Gentilis & Judaicæ congregationem significat. Jethro erat sacerdos in Midian, qui non videbatur particeps esse & gnarus veri Dei cultus, cum peritus illius factus fuerit, nam sacrificia eucharistica obtulit: Ita gentiles non videbantur pertinere ad societatem regni Christi, qui tandem pro concivibus ecclesiæ reputati sunt. A Gt. 11. Eph. 2. v. 16.

GENTILES FRUCTUM

ferentes.

1527. Luc. 13. v. 6. *Arborem fici plantatam habuit Dominus in vinea sua, quæ per aliquod temporis spacium fructum non tulit, quem tamen expectavit patienter Dominus:* Talis arbor gentium grex fuit, nullum faciens fructum. Fossus autem & stercoreatus doctrina Evangelii, fructum dedit locupletissimum, Matth. 21. v. 43.

GENTES CONVERSÆ.

1528. *Veni de Libano sponsa mea, de cubilibus leonum, de montibus pardorum,* Cant. 4. v. 8.

1. Gentilium ecclesia notatur, qui aliàs leones, pardivocantur, *Esa. 11. v. 6. 7.*

2. Hæc ecclesia Gentilium venit de Libano, h. e.

h.e. meritis propriis confisa virtutum, vel de cubilibus
leoninis, h.e. pessimo statu peccati.

ARTICULUS VI.

DE OBJECTIS ET ADJUNCTIS

Ecclesiæ variis.

ECCLESIAE MYSTERIA, V. ET
N. Testamenti concedita.

1529. Cant.7.v.13. *Dicitur fructus pretiosos, veteres
& recentes reponere secundū ostia sua sponsa, sponso suo.*

1. Hi fructus sunt ministeria Vet. & N. Testamenti,
Matth.13.v.52. quæ ante ostium cordis nostri reponi-
mus, quando ea consideramus, & dulci illorum con-
templatione animum nostrum pascimus.

2. Hos fructus reponit sponso suo, verâ scilicet fide
eosdem apprehendendo.

VERBUM DEI BONA ECCLESIAE.

1530. *Mel, simlam & oleum dedit Hierusalem Do-
minus*, Ezech.16.v.13. *Mel* verbum notat, ob dulcedi-
nem eximiam, Ps.19.v.11. Ps.119.v.103. quam in se con-
tinet, licet ventrem amaricari faciat, Apoc.10.v.9. Ob
mundi odia scilicet, Joh.6.v.2. Mannæ gustus erat si-
cut similæ cum melle, Exod.16.v.31. Manna illud ver-
bum Domini est. Hoc mel verbi fluit de spirituali
petra Christo, 1. Cor.10.v.4. quo nos in deserto mun-
di, ut olim Israelitas, Ps.81.v.17. saturat, donec tandem
in veram terram promissionis veniamus, fluentem
melle consolationis, Apoc.22. Esa.66.v.11. De simila
& oleo suis locis. Cavendum autem nobis est, ne hoc
mel verbi proculcemos ingratitude, ut saturæ ani-
mæ